

Naturvernforbundet i Ytre Helgeland

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstuen
0301 OSLO

Brasøy den

Att: Tor Carlsen

Ad: Kommentarer etter befaring den 25.08.2016. av Kjerringåga og Heimstadelva, vedr. planene om bygging av Kjerringåga kraftverk.

Naturvernforbundet i Ytre Helgeland har ikke kommet med høringsuttalelse tidligere, av den enkle grunn at lokallaget som dekker Lurøy Kommune først ble etablert 17. februar 2016. Vi vil kommentere begge disse utbyggingsplanene både samlet og enkeltvis, siden de to elvene samt Insteelva og Mellomelva i følge planen vil ende i et felles kraftverk. Plassert like sør for Kjerringågas utløp i Aldersundet. Våre kommentarer her dekker begge utbyggings-planene. De representerer både Nordland Fylkesstyre og lokallaget i Ytre Helgeland.

Generelt

Naturvernforbundet har i hundre år arbeidet nettopp for å verne natur, som navnet tilsier. Vi opplever nå, at med introduksjon av «de grønne sertifikatene» har planene om småkraftverk og delvis også vindkraftverk, fått et enormt omfang. Under dekke av «grønt skifte» og klimatiltak, dukker prosjektene opp som paddehatter over hele landet. Vi stiller oss tvilende til denne idealistiske begrunnelsen, og vil hevde at det er utsiktene til subsidiene fra disse «sertifikatene» som gjør utbyggingen av småkraftverk til et investeringsprosjekt. Når disse kraftverkene i stadig større grad blir kjøpt opp av utenlandske investorer, står vi overfor en storstilt eksport av norsk uberørt natur. Spesielt siden det hersker uklare regler for utenlandsk eierskap til norske kraftverk. «Etter konsolideringsmodellen, får en privat oppkjøper – enten den er fra Hønefoss eller Beijing – lov til å eie en tredjedel av et kraftverk, med evig konsesjon» (Knut Gjerset Olsen: «Hvem skal eie Norge», Manifest Forlag 2015.) Vi vil også minne om følgende: Det koster 5 øre å produsere én kWh, som selges for 21-22 øre. Når de nye utenlandskablene er ferdige, vil salget bringe ca. 40 øre pr. kWh. En formidabel fortjeneste. Når vi nå registrerer utenlandske investorers iver etter å tilegne seg kraftverk, er forklaringen en langsiktig plan for å overta disse inntektene og kontroll over dette markedet. Kraftverkene er bygget med subsidier fra norske strømkunder, selges til utenlandske interesser, men Norge sitter igjen med rasert natur. Vi håper dette tas med når NVE skal avgjøre det enkelte prosjekts samfunns-nytte vs. de samlede ulemper for samfunnet.

Vi stiller også spørsmålet: Er dette i overenstemmelse med § 112 i Grunnloven?

Om prosjektene Kjerringåga og Heimstadelva

Fra før er dette området sterkt belastet med utbygging av vannkraft. Storåvann og Smibelg utbyggingen vil allerede belaste området, og en ytterligere utbygging av Kjerringåga og Heimstadelva vil berøve dette fjellpartiet svære naturområder som strekker seg fra høyfjell til lavland og ned til havet. I tillegg kommer Riksvei 17-

Naturvernforbundet i Ytre Helgeland

prosjektet som også vil ta store arealer av et sammenhengende uberørt område, med landskapstyper i samme kategori; fra høyfjell til lavland og sjøen.

Naturvernforbundet oppfatter det slik at selv om dette handler om to forskjellige planer, henger dette sammen fra utbyggers side som en nødvendighet for å få lønnsomhet i prosjektet. Men vurdert enkeltvis fører begge prosjektene til så store konsekvenser for naturen, at de vurdert hver for seg også må avslås.

I planene om Heimstadelva er det tre elver som skal legges i rør: Heimstadelva, Insteelva og Mellomelva. I tillegg kommer fire småbekker som skal tørrlegges. De samlede vannveiene som skal legges i rør for Heimstadelva er 2,7 kilometer. Det som skal legges i rør for utbygging av Kjerringåga er 2,5 km. Dette vil føre til et omfattende og uakseptabelt inngrep i terrenget. I tillegg kommer redusert vannføring i både Kjerringåga, Heimstadelva og Insteelva med både vinter- og sommervannføring langt under 5-persentilene. Det er ikke planlagt minstevannføring i Mellomelva og Ytteråga. Med andre ord, tørrlegging av elveleiet over flere kilometer.

Dette er rørgate-trasèen til Tverråga i Leirskardalen (Hemnes kommune, Nordland) under bygging juli 2013. Det vil bli 2,7 kilometer med slike lange arr i fjellsidene dersom prosjektet Heimstadelva får konsesjon.

Naturvernforbundet vil påpeke de store negative konsekvensene når det gjelder uberørt natur for disse to prosjektene. Til sammen 5,2 km flere titalls meter brede rørgater oppetter uberørte fjellsider, med tilhørende redusert eller ingen vannføring i elvene som resultat. Vi krever at NVE avslår konsesjonene også på dette grunnlag.

Regulering av Vassvatnet

Det kom til et ordskifte med grunneierne under befaringen om aktiviteten på Vassvatnet, i og med at det kan observeres mange titalls små båter langs breddene. De hevdet at det var hyttefolket «som tok seg en rotur i ny og ne».

Naturvernforbundet har kontaktet en rekke hytte-eiere og fastboende, som kan fortelle en annen historie.

Naturvernforbundet i Ytre Helgeland

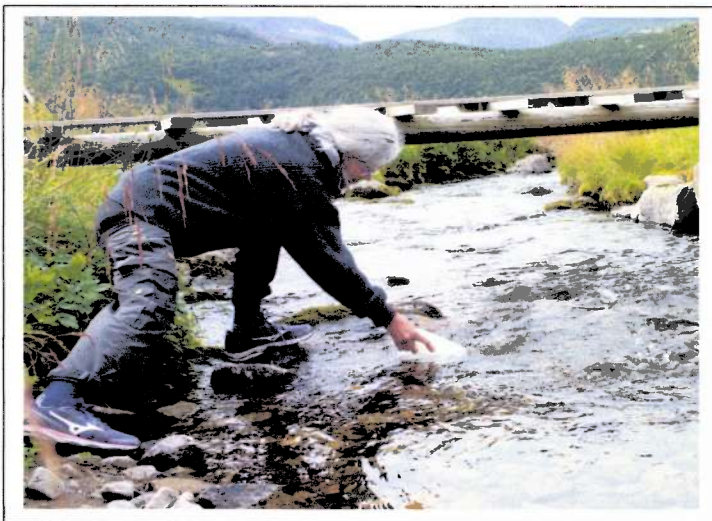
Vannet har noe spesielle bunnforhold. Langs øst- vest- og sørsiden er det gruntvanns-områder som strekker seg flere titalls meter ut i vannet, før det blir relativt brådypt. Her bedrives det kanoinstruksjon for barn og unge, og det er flotte badeplasser som benyttes svært hyppig om sommeren. I tillegg foregår det et utstrakt og aktivt fiske om sommeren, og isfiske om vinteren.

Et stykke fra land ses skillet mellom det gråbrune grunt-området og den mørke marbakken. Halvmeteren dypt med mange muligheter for barn og unge.

Sommeraktivitetene for barn og unge på grunt vann forsvinner med den planlagte reguleringen, siden gruntvanns områdene er knapt halvmeteren dype. Om en slik regulering har noe å si for sikkerheten ved å ferdes på isen er usikkert.

Storåga som kommer ned fra Kvannskardvatna på østsiden er planlagt lagt i rør østover, så argumentet med regulering av vannet for å minske faren for flom blir neppe aktuelt. I tillegg vil store deler av den dyrka marka på østsiden få redusert kvalitet, i og med at det er sandjord som er lett påvirkelig av nivå på vannstanden i vatnet.

Naturvernforbundet i Ytre Helgeland

Storåga blir lagt i rør i forbindelse med Smibelgutbygginga. En viktig gyte-elv for ørret i Vassvatnet forsvinner med det prosjektet.

Området er også aktivt benyttet til friluftsliv med flere oppmerkede stier og god tilrettelegging. Et bredt tørrlagt område rundt flere sider av vatnet vil framstå som både stygt og skjemmende i landskapet.

Det hekker også årvisst storlom langs vannet, sammen med en rekke andre vadefugler og ender. Storlomen er mest sårbar, siden den hekker rett i vannkanten. En regulering av vatnet vil gjøre at det ikke blir egnede områder for denne arten å hekke langs Vassvatnet.

Som har en unik kvalitet: Et stille vatn, med rolige bredder der småbjørk dominerer, omkranset av høye, til dels dramatiske fjell, gjennomkløvd av daler der det er lett å ta seg fram til fjells og nye fiskevatn.

Med denne argument-rekken som bakgrunn, krever vi at NVE avslår konsesjonssøknaden også på dette grunnlag.

Reindrift

I sin «Kommentarer fra Clemens Kraft» om de to utbyggingene, er det tydelig at problemene som vil oppstå for reindriften, bagatelliseres av selskapet. Vi må se utbyggingen av disse to prosjektene i sammenheng med Storåvatn/Smibelg som er under bygging, og den planlagte traséen til RV 17. Dette kommer tydelig fram i uttalelsen fra Hestmannen / Strandtind Reinbeitedistrikt. Også Fylkesmannen i Nordland fremmer innsigelse til disse to prosjektene, som sammen med de allerede påbegynte vil ha store konsekvenser for reindriften i dette distriktet. I ytterste konsekvens vil denne delen av reinbeitedistriktet ikke kunne benyttes.

Det er helårs beiteretter i hele planområdet, og det er flytt- og trekkveier som en evt. bygging av rørgater vil legge store hindringer for. Disse har spesielt vern etter Lov om reindrift § 22, og det er flyttleias funksjon – å foreta forflytninger uhindret i terrenget, som er vernet. Ikke det konkrete arealet.

Under befaringen den 25. august kom det til tydelige konfrontasjoner mellom grunneierne og representanten for Reinbeitedistriktet Kurt Jørgen Gaup. Med bakgrunn i den begrunnelsen at «*de bodde der og hadde bodd der hele livet*» påsto grunneierne at de aldri hadde sett en rein i dette området. Mens Gaup kunne rolig hevde at da hadde de aldri vært oppe i fjellet i de sesongene på året da beitene ble benyttet, eller når flyttingen foregikk.

Han hadde forgivevis lett etter et antall okserein der oppe i lang tid, som har ikke hadde funnet igjen etter vårbeite, så rein var det nok, for den som ville se.

Det ble foretatt en arkeologisk undersøkelse i 2009, utført av Ingvild Larsen på vegne av Helgelandsmuseet. Der ble det avdekket samiske kulturminner der den planlagte rørgata fra Ytreåga kommer. Dette dreier seg om en hvilebu, et melkegjerde og tre kjølegroper. Disse funnene befinner seg på koordinatene: Ø 04184.. N 7367.. og burde undersøkes nærmere. Likeledes terrenget omkring disse koordinatene. (Helgelandsmuseet 2009 R18, R19-K1, R19 K1-4)

Naturvernforbundet i Ytre Helgeland

Naturvernforbundet slutter seg helt til Fylkesmannens innsigelser med hensyn til de sterkt negative effekter på reindrift en utbygging av Kjerringåga og Heimstadelva kraftverk vil medføre.

Med dette som bakgrunn, krever vi at NVE avslår konsesjonssøknaden også på dette grunnlag.

Vennlig hilsen

Tone Toft

Naturvernforbundet
Nordland Fylkeslag

Bjørn Økern

Naturvernforbundet
Ytre Helgeland lokallag